

MAKTABGACHA TAJLIM TASHKILOTLARIDA TABIAT BILAN
TANISHTIRISH

Safarova Rayxona O'razali qizi

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 2-kurs

talabasi.

Annotatsiya: Tabiat - odamning paydo bo'lgunicha ham, odam ishtiroki bilan ham mavjud borliq. Umuman bu dunyo, odam, koinot, mikro, makro, megadunyolar, jonli va jonsiz narsalar bor. Tabiat odamga, jamiyatga bog'liq bo'lmagan qonuniyatlarga bo'ysunadi. Odam tabiat qonunlarini o'zgartirmaydi, faqat qonunlardan foydalanib, tabiat elementlarini, qismlarini o'zlashtirishi mumkin. Tabiat tushunchasi insoniyat jamiyati yashashi, tabiiy sharoitlarining majmui sifatida qaraladi. Inson yashashi uchun mehnat qiladi, mehnat (masalan, dehqonchilik, qurilish, sanoat) miya faoliyati va boshqalar tabiatning ba'zi jihatlarini o'zgartiradi.

Kalit so'zlar: tabiat, mehnat, jamiyat, insoniyat, kuzatish, ekskursiya.

Аннотация: Природа – это бытие, которое существовало как до появления человека, так и с его участием. В целом, этот мир, человек, вселенная, микро-, макро-, мегамиры, существуют одушевлённые и неодушевлённые объекты. Природа подчиняется законам, не зависящим от человека или общества. Человек не может изменить законы природы, он может лишь использовать их для освоения элементов и частей природы. Понятие природы рассматривается как совокупность естественных условий для жизни человеческого общества. Человек трудится, чтобы жить, трудиться (например, в сельском хозяйстве, строительстве, промышленности), мозговая деятельность и т.д. изменяет некоторые аспекты природы.

Ключевые слова: природа, труд, общество, человечество, наблюдение.

Abstract : Nature is a being that exists both before the appearance of man and with his participation. In general, this world, man, the universe, micro, macro, mega worlds, there are animate and inanimate things. Nature obeys laws that do not depend on man or society. Man cannot change the laws of nature, he can only use the laws to master the elements and parts of nature. The concept of nature is considered as a set of natural conditions for the life of human society. Man works to live, labor (for example, farming, construction, industry), brain activity, etc. changes some aspects of nature.

Keywords: nature, labor, society, humanity, observation, excursion

Insonning tabiat bilan uyg'un yashashi, uni his qilishi va qadrlashi bolalik davridayoq shakllanadi. Maktabgacha ta'lim tizimi bu jarayonda alohida o'rin tutadi, chunki aynan shu bosqichda bola atrof-muhitni idrok etish, kuzatish va tahlil qilish qobiliyatini o'zlashtira boshlaydi. Tabiat bilan tanishtirish mashg'ulotlari nafaqat bolalarning ekologik madaniyatini shakllantiradi, balki ularning tafakkuri, nutqi, estetik didi va axloqiy qarashlarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi.

Tirik organizmlarning ma'lum bir muhitda yashash qonuniyatlarini, ya'ni organizmlarning o'zaro va ularni o'rab turgan atrof-muhit bilan bogliq bo'lgan hayot tarzini o'rganadigan fan ekologiya deb ataladi.

Ekologiya (grekcha "oikos" - yashash, uy, makon, "logos" - ta'limot) - umumiy tarzda u organizmlarning yashash joyi, makoni degan ma'noni anglatadi.

Populyatsiyalar, turlar, biotsenozlar, biogeotsenozlar va biosfera kabi tushunchalar ekologiya fanining manbai hisoblanadi. Shuning uchun umumiy ekologiya to'rt bo'limga bo'lib o'rganiladi: autekologiya, populyatsiyalar ekologiyasi, sinekologiya va biosfera.

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tabiat bilan tanishtirish jarayoni zamonaviy pedagogik yondashuvlar, innovatsion texnologiyalar va interfaol metodlar asosida olib borilmoqda. Bu orqali bolalar tabiat hodisalari, hayvonot va o'simlik olami, fasllarning almashinuvi, suv, havo, tuproq kabi tabiiy

resurslarning ahamiyatini amaliy faoliyat jarayonida o'rganadilar. Shu bilan birga, ularni asrab-avaylash, muhofaza qilish g'oyasi ham bolalar ongiga singdiriladi.

Tabiat bilan tanishtirish – bu oddiy kuzatuv emas, balki bola qalbida tabiatga mehr, e'tibor va mas'uliyat tuyg'usini uyg'otuvchi ta'limiy-tarbiyaviy jarayondir. Shuning uchun ham bu yo'nalish pedagogik jarayonning ajralmas qismi sifatida har bir tarbiyachidan puxta tayyorgarlik, ijodkorlik va nozik didni talab etadi.

1. Maktabgacha yoshdagi bolalarni tabiat bilan tanishtirishning maqsadlari

Tabiatga bo'lgan qiziqishni rivojlantirish – bolalarda tabiat hodisalari, o'simliklar va hayvonlarga bo'lgan qiziqishni shakllantirish.

Kuzatuvchanlik va tafakkurni rivojlantirish – bolalarni atrof-muhitni kuzatishga, tabiatdag io'zgarishlarni tushunishga o'rgatish.

Ekologik madaniyatni shakllantirish – atrof-muhitni asrash, tabiatga ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo'lish kabi fazilatlarni tarbiyalash.

Amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish – tabiatni o'rganish jarayonida bolalarning tajriba va tadqiqot qilish malakalarini rivojlantirish.

Ijodiy tafakkurni rag'batlantirish – tabiatni kuzatish va undan ilhomlanish orqali bolalarning badiiy va ilmiy qobiliyatlarini rivojlantirish.

Maktabgacha yoshdagi bolalarni tabiat bilan tanishtirishning uchta usuli mavjud: vizual, amaliy va og'zaki.

1. Vizual usullarga quyidagilar kiradi: kuzatish, illyustrativ material, texnik vositalar yoki o'quv ekrani. Kuzatish - ob'ektlar va hodisalarni maqsadli, tizimli idrok etish atrofidagi dunyo. Bu murakkab kognitiv faoliyat bo'lib, u idrok etish, fikrlash va o'z ichiga oladi, nutq, doimiy e'tibor talab qiladi. Kognitiv vazifalarga qarab, o'qituvchi turli xil metodlardan foydalanadi.

Kuzatish turlari. Bolalarni o'simliklar va hayvonlar bilan tanishtirishda kuzatish tashkil etiladi; ob-havo, kattalarning tabiatdagi ishi, ular darslarda va ekskursiyalarda, sayrlarda amalga oshiriladi va tabiat burchagida.

2. Amaliy usullar - Didaktik o'yinlar - didaktik o'yinlarda bolalar o'zlarining mavjudlarini aniqlaydilar, mustahkamlaydilar, kengaytiradilar, tabiat ob'ektlari va

hodisalari, o'simliklar va hayvonlar haqidagi tasavvurlar. Ko'p o'yinlar bolalar bilan olib boradi umumlashtirish va tasniflash. o'yinlar ishlatiladi - to'p bilan, barglar, urug'lar, gullar bilan o'yinlar, meva va hakazo.

Kelajak avlodni barkamol kishilar qilib tarbiyalash shu kunning dolzarb masalalaridan biridir. Bu borada bolalarni tabiat bilan tanishtirish muhim rol o'ynaydi. Shunga ko'ra Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ishlayotgan tarbiyachilar oldida bolalarda tabiat go'zalliklarini ko'ra bilish, uni sevish, tabiatda yuz berayotgan voqea, hodisalar haqida to'g'ri tushunchalar hosil qilish, ularga ekologik ta'lim-tarbiya berishdek muhim vazifa turadi. Tarbiyachi eng avvalo, o'z tabiatni sezuvchi, jonli va jonsiz tabiat haqida aniq bilimlarga ega bo'lmog'i lozimdir.

Xulosa. Maktabgacha ta'limda tabiat bilan tanishtirish bolalarda kuzatuvchanlik, tafakkur va tabiatga mehr tuyg'usini shakllantiradi. Bu jarayon orqali bola atrof-muhitni his etishni, go'zallikni qadrlashni va tabiatga mas'uliyat bilan munosabatda bo'lishni o'rganadi. Tabiat bilan tanishtirish faqat bilim berish emas — u bolaning axloqiy, estetik va ekologik tarbiyasining asosiy qismidir. Shu sababli tarbiyachilar bu faoliyatni zamonaviy metodlar asosida tashkil etib, bolalarda tabiatni sevish va asrash tuyg'usini mustahkamlashlari zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR :

1. Hasanboyeva, O., Jabborova, H., & Nodirova, Z. (2013). Tabiat bilan tanishtirish metodikasi: O'quv qo'llanma. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.
2. Djanpesova, G. E., & Rasulxo'jayeva, M. A. (2020). Tabiat bilan tanishtirish metodikasi: O'quv qo'llanma. Toshkent: "Innovatsiya–Ziyo" nashrioti
3. Namazbayeva, L. (2022). Bolalarni tabiat bilan tanishtirish usullari va texnologiyalari. Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar,
4. Nosirova, O. Z. (2023). Maktabgacha yoshdagi bolalarni tabiat bilan tanishtirishning turli xil yo'llari. [Maqola].